

## บทที่ 3

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อศึกษารูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่าง นักศึกษาวิชาเอกนาฏศิลป์ และการละครกับชุมชนตำบลเกาะยอ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำศิลปวัฒนธรรมเป็นกลไก ในการพัฒนาชุมชนโดยความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชน และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอนด้วย โดยกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ดังต่อไปนี้

#### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

##### ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. นักศึกษาวิชาเอกนาฏศิลป์และการละคร โปรรแกรมนาฏศิลป์และการละคร คณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา
2. ชุมชนในตำบลเกาะยอ 9 หมู่บ้าน ได้แก่ ชาวบ้านจำนวน 90 คน

##### กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. นักศึกษาวิชาเอกนาฏศิลป์และการละคร โปรรแกรมนาฏศิลป์และการละคร คณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ชั้นปีที่ 3 กลุ่ม 434306 จำนวน 17 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 21 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 17 คน ได้มาโดยวิธีเจาะจง

การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและการสอบถามข้อมูลชุมชน โดยวิธีการเก็บข้อมูลแบบสโนว์บอล เป็นการตั้งคำถามอย่างอิสระภายใต้กรอบเนื้อหาที่ต้องการทราบเกี่ยวกับ ประวัติชุมชน และการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งนี้ได้มีการตั้งประเด็นคำถามไว้ก่อนล่วงหน้าแล้วแต่เป็นคำถามกว้างเพื่อหาประเด็นข้อมูลเจาะลึกต่อไป

4. แบบสำรวจข้อมูลเพื่อรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรม เพื่อนำมาศึกษาความเป็นไปได้ในการมีส่วนร่วมของชุมชน

5. แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์แบบ ข้อมูลด้านการจัดการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและการเข้ามีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษาวิชาเอกนาฏศิลป์และการละคร โปรแกรมนาฏศิลป์และการละคร คณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา กับชุมชนตำบลเกาะยอ

5.1 การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้ขั้นตอนดังนี้

5.1.1 ศึกษาตำราและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและขอบเขตการวิจัย

5.1.2 การสัมภาษณ์และการสังเกตชุมชนเพื่อนำประเด็นที่น่าสนใจในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมชุมชนมาเป็นข้อสังเกตในการตั้งประเด็นคำถาม

5.1.3 แบบสำรวจข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้พิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเลือกศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมาตั้งเป็นข้อคำถาม

5.1.4 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา

5.1.5 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อขอคำแนะนำ ตรวจสอบและหาความเชื่อมั่น แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้เป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์

5.1.6 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษาตรวจสอบนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์ที่สุด

5.1.7 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

5.2 ลักษณะของแบบสอบถาม เรื่อง การมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษา วิชาเอกนาฏศิลป์และการละคร โปรแกรมนาฏศิลป์และการละคร คณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา กับชุมชนตำบลเกาะยอ เป็นแบบสอบถามที่ใช้กับบุคคล 2 กลุ่ม คือ แบบสอบถามนักศึกษาและแบบสอบถามชุมชนตำบลเกาะยอ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ ศิลปวัฒนธรรมในชุมชนเป็นข้อคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพของการมีส่วนร่วม ระหว่างนักศึกษาวิชาเอกนาฏศิลป์และการละคร โปรแกรมนาฏศิลป์และการละคร คณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา กับชุมชนตำบลเกาะยอ แบบสอบถามแบ่งการมีส่วนร่วม เป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1	ด้านลักษณะการมีส่วนร่วม
ด้านที่ 2	ด้านการปฏิบัติการ
ด้านที่ 3	ด้านการประเมินผล

ทั้งนี้ได้แบ่งระดับความสำคัญของข้อคำถามในแบบสอบถามไว้ 5 ระดับ คือ

5	หมายถึง	ควรมีส่วนร่วมมากที่สุด
4	หมายถึง	ควรมีส่วนร่วมมาก
3	หมายถึง	ควรมีส่วนร่วมปานกลาง
2	หมายถึง	ควรมีส่วนร่วมน้อย
1	หมายถึง	ไม่ควรมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3. การให้ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมด้านข้อดี ข้อเสียและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นการถามความคิดเห็นแบบปลายเปิดเพื่อให้ทราบแนวคิดในการมีส่วนร่วมแง่มุมอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยไม่ได้ระบุไว้ในแบบสอบถาม

## ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษาวิชาเอกนาฏศิลป์และการละครกับชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนตำบลเกาะขยเป็นการศึกษาด้วยวิธีการอุปมานตามข้อมูลเชิงประจักษ์แล้วนำมาพรรณนาวิเคราะห์ โดยมีวิธีดังนี้

### 1. การเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลแนวลึก และเป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงเลือกวิธีการเก็บข้อมูลที่ใช้ประโยชน์เพื่อการรวบรวมข้อมูลและเพื่อการตรวจสอบข้อมูล มีลักษณะข้อมูล ดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary sources) โดยการสัมภาษณ์ สังกัดผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary sources) ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ห้องสมุดสถาบันราชภัฏสงขลา
2. ห้องสมุดสถาบันทักษิณคดีศึกษา
3. ห้องสมุดศูนย์วัฒนธรรม ม.อ.ปัตตานี
4. เขตการศึกษา 3 จังหวัดสงขลา

เมื่อได้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ นำมาจัดกระทำ ดังนี้

1.1 การคัดลอกข้อมูลที่มีอยู่แล้ว ได้แก่ งานเอกสารและงานวิจัยมาทำการรวบรวมข้อมูล แล้วคัดเลือก จัดระบบข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้แล้วนำมาพรรณนาวิเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพและศักยภาพของท้องถิ่น

1.2 การสอบถามข้อมูลตามแบบสอบถามที่กำหนดข้อความไว้แล้ว โดยสอบถามจากนักศึกษาและชุมชนเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์

1.3 การตรวจสอบข้อมูลโดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ด้านเนื้อหาข้อมูลและวิธีการปฏิบัติการของชุมชน จากชุมชน ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องหลายบุคคลและในหลายโอกาสทั้งด้วยวิธีสอบถามและการประชาคมชุมชน

## 2. วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเอกสาร งานวิจัยและการสัมภาษณ์มาสรุป รวบรวมเนื้อหาตีความ และตีความที่มีสาระสำคัญ แยกแยะประเด็น แล้วเรียบเรียงเป็นลายลักษณ์อักษร นำข้อมูลที่เรียบเรียงเนื้อหาแล้วมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของเนื้อหา แล้วนำไปให้ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยตรวจสอบ

2.2 ข้อมูลจากการสังเกตนำมาใช้ประมวลในการกำหนดข้อคำถามในแบบสอบถาม

2.3 ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences / Personal Computer Plus – SPSS / PC) โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละส่วน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพของการมีส่วนร่วม วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำข้อมูลมาแบ่งระดับค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์  $\frac{\text{ค่าเฉลี่ยสูงสุด} - \text{ค่าเฉลี่ยต่ำสุด}}{3}$

3

ตอนที่ 3 นำมาประมวลข้อมูลแล้ววิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา วิเคราะห์เพื่อให้ทราบข้อคิดเห็นเพิ่มเติมไปจากข้อคำถามในประเด็นข้อดี ข้อเสีย และอุปสรรคในการมีส่วนร่วม

2.3 นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา ด้านรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วม ด้วยกระบวนการค้นหาความจริงเพื่อบันทึกอย่างเป็นระบบ โดยการรวบรวม ประเมินค่าทางสถิติ ตรวจสอบแล้วสังเคราะห์ นำข้อมูลที่วิเคราะห์ สังเคราะห์แล้วมา ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

2.4 แก้ไข ปรับปรุง ข้อผิดพลาดของข้อมูล ที่วิเคราะห์แล้วสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

### ขั้นตอนการวิจัย

#### ขั้นตอนการวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการดังนี้

1. การคัดลอกข้อมูลที่มีอยู่แล้ว อันได้แก่ งานเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาทำการรวบรวมข้อมูล คัดเลือก จัดระบบข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ แล้วนำมาพรรณนาวิเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการวิจัย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และศักยภาพของท้องถิ่น
2. การสร้างแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม ตามแนวคิดจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บันทึกการสังเกตจากประสบการณ์ต่างๆ ที่พบเห็นและสอบถามข้อมูลในชุมชนและนักศึกษาวิชาเอกนาฏศิลป์
3. การสร้างแบบสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรมใน ตำบลเกาะขอม รวม 9 หมู่บ้าน
4. การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และการสอบถามข้อมูลที่ต้องการทราบเกี่ยวกับประวัติชุมชน ลักษณะชุมชน และการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชุมชน เป็นการสัมภาษณ์แบบสนอว์บออล์ ทั้งนี้ได้มีการตั้งประเด็นคำถาม ไว้ก่อนล่วงหน้าแล้วแต่เป็นคำถามกว้างเพื่อหาประเด็นข้อมูลเจาะลึก ข้อมูลที่ได้จะทำการจดเก็บบันทึกไว้ในแบบบันทึกข้อมูลภาคสนามนำมาใช้พิจารณาสร้างแบบสอบถาม

5. การสังเกต เป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการสังเกตโดยตรงขณะ ทำการศึกษากิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน พิธีกรรมต่าง ๆ วิถีชีวิตประจำวัน แล้วทำการ บันทึกไว้ในแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม เพื่อการตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้อง

6. ตำรวจข้อมูลรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้ง 9 หมู่บ้าน นำมาประมวลเนื้อหาให้เป็นหมวดหมู่ภูมิปัญญาของชุมชน เพื่อนำมาใช้ในการพิจารณาคัดเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีศักยภาพในด้านการจัดการแสดงเสนอต่อสาธารณชนได้

7. การสร้างแบบสอบถาม ตามลักษณะข้อมูลชุมชนที่เก็บไว้จากแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม โดยปรึษา ศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิจัย การใช้ภาษาไทยและนักวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านชุมชน ตรวจสอบ 3 ท่าน ได้แก่

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิชัย บุญชูดวง สถาบันราชภัฏสงขลา

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สืบพงศ์ ธรรมชาติ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

3) อาจารย์ประพิรพร อักษรศรี โปรแกรมวิชาพัฒนาชุมชน สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์

8. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษาตรวจสอบเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์ที่สุด

9. การสอบถาม ตามแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง เพื่อเก็บข้อมูลด้านศักยภาพของท้องถิ่นในการจัดการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมชุมชนและการเข้ามีส่วนร่วมของนักศึกษาวิชาเอกนาฏศิลป์และการละคร เลือกสัมภาษณ์จากบุคคลที่เคยสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการแบบสโนว์บอลล์ ซึ่งได้มีโน้ตค้นในการเลือกกลุ่มบุคคลที่น่าสนใจที่ทราบข้อมูลของชุมชนและยินดีให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ ดังนั้นกระบวนการเก็บข้อมูลนี้จึงถูกกำหนดและควบคุมโดยกรอบที่เกิดขึ้นจากการสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ

10. การตรวจสอบข้อมูล โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ด้านเนื้อหา ข้อมูล และการสนทนากลุ่มทุกครั้งจากผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นและชาวบ้านหลายบุคคล และในหลายโอกาส หลายสถานที่ และการใช้ค่าทางสถิติวิเคราะห์แบบสอบถาม

11. การรวบรวมข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่อย่างเป็นระบบเพื่อนำมาวิเคราะห์  
สังเคราะห์ สรุปรูปเป็นรูปแบบกระบวนการกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษาวิชาเอก  
นาฏศิลป์กับชุมชนตำบลเกาะข่อยและปัญหาและอุปสรรคในการนำศิลปวัฒนธรรมมา  
เป็นกลไกในการพัฒนาชุมชน

